

Το οικολογικό πρόβλημα υπό την προοπτική της Ορθόδοξης Θεολογίας

Διαστάσεις του προβλήματος και τρόποι αντιμετώπισής του

● Της Πολυξένης Δημοσθένους

Ο “καλός λίαν” κόσμος του προπρωτικού παραδείσου (Γένεση, 1:28-31) μετατράπηκε σε “κτίση συστενάζουσα και συνωδίνουσα άχρι του νυν” (προς Ρωμαίους, 8:22). Στον παράδεισο δεν υπήρχε οικολογικό πρόβλημα, δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα. Η πτώση των πρωτοπλάστων διατάραξε τη σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, ταυτόχρονα όμως και τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση αφού η φύση δημιουργήθηκε και τέθηκε στην υπηρεσία εκείνου. Ένας αμαρτωλός και εγωιστής άνθρωπος δεν μπορούσε παρά να αστοχήσει στη διατήρηση της παρθένας φύσης και να αρχίσει να την καταστρέφει, όπως ακριβώς άρχισε να καταστρέφει και τον πλασμένο “κατ’ εικόνα” εαυτό του.

Εισαγωγή

Η αντίληψη που επικράτησε κυρίως στον δυτικό πολιτισμό, ότι δηλαδή η νοητική ικανότητα είναι το κύριο χαρακτηριστικό της ταυτότητας του ανθρώπου και ότι ο άνθρωπος είναι απόλυτος κυρίαρχος της φύσης και του πλούτου της, έχει οδηγήσει σε σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα, ώστε η οικολογική κρίση να αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα ζητήματα που απασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο ότι δύο από τα βραβεία Νόμπελ του 2007 δόθηκαν σε επιστήμονες και οργανισμούς που δραστηριοποιήθηκαν ερευνητικά και κοινωνικά σε θέματα προστασίας και αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος.

Η μονόπλευρη έμφαση του δυτικού πολιτισμού στις διανοητικές ικανότητες του ανθρώπου, η σταδιακή αποξένωσή του από το φυσικό περιβάλλον, η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη που ήταν φυσικό επακόλουθο της βιομηχανικής επανάστασης (18ος-19ος αιώνας μ.Χ.) και η υποβάθμιση των ηθικών αρχών και αξιών έχουν οδηγήσει σε ένα πρότυπο σύγχρονου

ανθρώπου που χαρακτηρίζεται από τον ατομικισμό, τον ευδαιμονισμό, τον υπερκαταναλωτισμό και την προκλητική αδιαφορία τόσο για τον συνάνθρωπο όσο και το φυσικό του περιβάλλον. Ένα φυσικό περιβάλλον το οποίο όχι μόνο έχει δουλικά καθυποταχθεί και καταχρηστικά εξαντληθεί, αλλά πλησιάζει κυριολεκτικά τα όρια της κατάρρευσής του με αποτέλεσμα η δικαιολογημένη αγωνία μας για την υφιστάμενη κατάσταση του να πλησιάζει τα όρια του άγχους. Μια αγωνία που πηγάζει από την αυτονόητη και στενή σχέση ανθρώπου και περιβάλλοντος, πολιτισμού και βιοτικού επιπέδου.

Σ’ αυτή την περιβαλλοντική υποβάθμιση και οικολογική καταστροφή που δεν αποτελεί πλέον μόνο αντικείμενο αποκαλυπτικών προφητειών, αλλά φυσιολογική κατάληξη μιας ανεξέλεγκτης πορείας με μοιραίες επιπτώσεις για τον άνθρωπο και την επιβίωσή του στον πλανήτη γη, η Ορθόδοξη εκκλησία έχει να προβάλει τον Λόγο και την Ζωντανή Παρουσία της. Τον Λόγο της που αναμορφώνει ανθρώπους και αντιλήψεις και τη δισχιλιετή Παράδοσή της που πανηγυρικά διακηρύσ-

σει «Θεόν-Λόγον σαρκωθέντα και νικήσαντα θανάτου το κράτος» και έμπρακτα με τους βίους των Αγίων της αποδεικνύει ότι ο μεταπτωτικός άνθρωπος μπορεί ν' ανακτήσει πάλι την αρχέγονη καλοσύνη του, να συμφιλιωθεί με τη φύση και να σωθεί και να τη σώσει.

Το Οικολογικό Πρόβλημα

Όλες οι δραστηριότητες του ανθρώπου και αυτές ακόμη οι βασικές που σχετίζονται με την επιβίωσή του ή αποσκοπούν στην αναβάθμιση του βιοτικού του επιπέδου έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον. Όμως, ενώ στο παρελθόν οι περιβαλλοντικές αλλοιώσεις ήταν φυσικά αποδεκτές, με τη βιομηχανική επανάσταση και την εξέλιξη της τεχνολογίας η κλίμακα και ο ρυθμός αλλαγής των περιβαλλοντικών επιπτώσεων-αλλοιώσεων είναι τέτοιος σε ένταση, έκταση και είδος, που ξεπερνά την ικανότητα της φύσης να αναλάβει και να επουλώσει τα τραύματά της.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι τόσες πολλές και ποικίλες που κατατάσσονται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με την έκταση, το είδος και τον τρόπο και χώρο δράσης των ρύπων. Έτσι οι επιπτώσεις ανάλογα με την έκτασή τους διακρίνονται σε α) τοπικές, β) περιφερειακές και γ) υδρογειακές. Όσον αφορά δε το είδος, μπορεί να είναι χημικές ουσίες (π.χ. διοξείδιο του άνθρακα, διοξίνες κ.ά.), να είναι ακτινοβολίες (π.χ. ραδιενέργεια, υπεριώδης ακτινοβολία, ηλεκτρομαγνητικά κύματα κ.ά.) ή ακόμη και βιολογικοί ρύποι (π.χ. βακτήρια, ιοί, τοξίνες και μεταλλαγμένα προϊόντα). Τον χώρο δράσης των ρύπων αποτελούν τα επί μέρους περιβαλλοντικά διαμερίσματα/σφαίρες που είναι η ατμόσφαιρα, η υδατόσφαιρα και η γεώσφαιρα. Οι σφαίρες αυτές σύμφωνα με τη φυσική κατάσταση της ύλης που τη συνθέτουν αποτελούν ξεχωριστούς χώρους, όμως βρίσκονται σε διαρκή αλληλεπίδραση μεταξύ τους και πιθανές αλλοιώσεις στη μία σφαίρα, επιφέρουν αλυσιδωτές επιπτώσεις στις άλλες. Έτσι π.χ. αυξημένες εκπομπές διοξειδίου του θείου από μηχανές αυτοκινήτων και βιομηχανικών μονάδων, αλλά και καυστήρων θέρμανσης στην ατμόσφαιρα έχει σαν αποτέλεσμα το σχηματισμό όξινης βροχής, η οποία όταν πέφτει στη γη έχει σαν αποτέλεσμα τόσο τη διάβρωση των πετρωμάτων όσο και την όξυνση των λιμνών με αποτέλεσμα την υποβάθμιση και ακαταλληλότητά τους για ορισμένες μορφές χλωρίδας και πανίδας.

Η καύση (αρχικά ξυλείας και στη συνέχεια ορυκτών καυσίμων), που είναι μία από τις πλέον στοιχειώδεις και αρχαιότερες δραστηριότητες του οργανισμού σε ομάδες/ κοινότητες ανθρώπου, αποτελεί σήμερα τη πηγή/αίτια του μεγαλύτερου υδρογειακού προβλήματος της εποχής μας, που είναι το «φαινόμενο του θερμοκηπίου». Το φαινόμενο αυτό οφείλεται

στα αέρια του θερμοκηπίου και κυρίως το διοξείδιο του άνθρακα, το οποίο είναι προϊόν καύσης, κυρίως ξυλείας και ορυκτών καυσίμων (π.χ. άνθρακας, πετρέλαιο κ.ά.). Το «φαινόμενο του θερμοκηπίου» είναι ένα φυσικό φαινόμενο και απαραίτητο για τη διατήρηση και εξέλιξη της ζωής στον πλανήτη γη. Χωρίς το στρώμα των αερίων του θερμοκηπίου (διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο, υδρατμοί κ.ά.) στα ψηλότερα στρώματα της ατμόσφαιρας, η θερμότητα στην επιφάνεια της γης που οφείλεται κατεχοχίν στις ηλιακές ακτίνες θα διέφευγε στο διάστημα με αποτέλεσμα οι θερμοκρασίες πάνω στη γη να ήταν ανυπόφορα χαμηλές και συνεπώς ακατάλληλες για επιβίωση.

Όμως οι αυξημένες εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου που προέρχονται από την αλόγιστη καύση ορυκτών καυσίμων σε μηχανοκίνητα οχήματα, εστίες θέρμανσης και βιομηχανικές μονάδες έχουν σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση του φαινομένου και σταδιακή αύξηση της μέσης θερμοκρασίας στην επιφάνεια της γης με καταστροφικές συνέπειες στο άψυχο και έμψυχο φυσικό περιβάλλον (όπως τυφώνες, πλημμύρες κ.ά.). Σήμερα ο άνθρωπος καίει σε ένα χρόνο ποσότητα ορυκτών καυσίμων, για την οποία χρειάστηκαν μισό εκατομμύριο (500 000) χρόνια φωτοσύνθεση! Οι ρυθμοί κατανάλωσης του φυσικού αυτού πλούτου είναι πραγματικά τρομακτικοί και οδηγούν αναπόφευκτα τόσο στην αγχωτική εξάντλησή του όσο και σε μη

αναστρέψιμες οικολογικές καταστροφές.

Όταν στερέψει και η τελευταία πετρελαιοπηγή θα εξαλειφθεί συνάμα και ο κίνδυνος ρύπανσης των θαλασσών με πετρελαιοκηλίδες, πώς όμως θα καλύψει ο σύγχρονος άνθρωπος τις υπέρμετρα αυξημένες ενεργειακές του ανάγκες; Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (γεωθερμική, υδροηλεκτρική, ηλιακή, αιολική κ.ά.) είναι σίγουρα ήπιες μορφές ενέργειας και γίνονται εκτεταμένες προσπάθειες για αποτελεσματική εκμετάλλευσή τους. Όμως δεν είναι αρκετές για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες του σύγχρονου τρόπου ζωής και έτσι διαφαίνεται προκλητικά στον ορίζοντα η εκμετάλλευση της πυρηνικής ενέργειας. Πολλές ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες (Αγγλία, Φιλανδία, Κίνα, Τουρκία κ.ά.) σχεδιάζουν την κατασκευή νέων πυρηνικών εργοστασίων για να καλύψουν τις ενεργειακές τους ανάγκες και να απεξαρτηθούν από την ασταθή οικονομία του πετρελαίου. Η χρήση της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς σίγουρα δεν εγκυμονεί τους κινδύνους ενός πυρηνικού πολέμου με αποκαλυπτικές διαστάσεις όπως την κόλαση ενός «ατομικού μαντιριού» ή την άβυσσο ενός «πυρηνικού χειμώνα», όμως ενέχει συνεχώς τον κίνδυνο ενός νέου «Chernobyl» και την αβεβαιότητα της διαχείρισης των πυρηνικών αποβλήτων.

Η εξαντλητική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων από τον σύγχρονο άνθρωπο δεν περιορίζεται μόνο στον ορυκτό πλούτο αλλά και στο φυτικό και ζωϊκό βασίλειο. Χαρακτηριστικό είναι το ινδιάνικο ρητό για τους πρώτους λευκούς μετανάστες της αμερικάνικης ηπείρου: «Όταν ο λευκός άνθρωπος σκοτώσει το τελευταίο βουβάλι, δηλητηριάσει τη τελευταία λίμνη και κάψει το τελευταίο δάσος τότε μόνο θα καταλάβει ότι τα δολλάρια δεν τρώγονται!». Η ίδια άμετρη, αλόγιστη και καταστροφική προς το περιβάλλον νοοτροπία χαρακτηρίζει δυστυχώς σήμερα όλες τις σύγχρονες κοινωνίες και αυτό ακόμη το μικρό μας νησί. Κατασπατάληση του πολύτιμου πόσιμου νερού, υπέρμετρη και αλόγιστη χρήση λιπασμάτων, ορμονών και φυτοφαρμάκων για πρώιμη και αυξημένη παραγωγή, που συχνά καταλήγει λόγω υπερπαραγωγής σε χωματερές. Φάρμακα και ορμόνες που αυξάνουν την παραγωγή, υποβαθμίζουν την ποιότητα, ρυπαίνουν σημαντικά το έδαφος και τους υδροφορείς και βλάπτουν σοβαρά την υγεία των ανθρώπων. Το ίδιο συμβαίνει και με τα ψάρια! Τα ψάρια ελεύθερης βοσκής αντικαταστάθηκαν με τα ψάρια της εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας, που εκτός από το DNA το μόνο κοινό που έχουν με τα φυσιολογικά ψάρια είναι ότι μεγαλώνουν σε θαλάσσιο νερό. Ορμόνες και εμβόλια στα κοτόπουλα και στους χοίρους για να αναπτυχθούν γρήγορα και να παράγουν πολύ κρέας

και όλα αυτά μαζί με ψηλές δόσεις αδρεναλίνης που παράγουν τα ζώα λόγω της οργανικής καταπόνησής τους, καταλήγουν στο πιάτο μας με αδιευκρίνιστες αλλά αισθητές συνέπειες (π.χ. υπέρβαρα και πρώιμα ανεπτυγμένα παιδιά, νέοι με αλλεργίες και καρδιακά προβλήματα κ.ά.). Τόσο υπέρμετρη είναι η παραγωγή που για να καλύψει την ασύδωτη κατανάλωση κρέατος ο άνθρωπος άρχισε να παρεμβαίνει και να θέλει ν' αλλάξει τη «φύση των όντων», να διαταράξει τις διαχρονικές φυσικές τους ισορροπίες. Τι κατάφερε όμως; Έδωσε ζωϊκές πρωτεΐνες για τροφή στις αγελάδες και τις έκανε τρελλές, Άρχισε την καλλιέργεια και εκτροφή μεταλλαγμένων ειδών για να παράγει πιο αποδοτικά ζώα και φυτά εστιάζοντας την προσοχή του αποκλειστικά στο βραχυπρόθεσμο κέρδος και τον ευδαιμονισμό και αδιαφορώντας ουσιαστικά για τις μακροχρόνιες επιπτώσεις τόσο στο περιβάλλον όσο και στον ίδιο τον εαυτό του.

Στην παράλογη αυτή συμπεριφορά του ο σύγχρονος άνθρωπος είναι τόσο συνεπής που δεν κάνει διακρίσεις ούτε στο ίδιο του το είδος. Ο ίδιος σαν άτομο έχει το αναφαίρετο δικαίωμα για μια άνετη και απολαυστική ζωή, όμως αδιαφορεί για την ευτελή ζωή του άλλου και ανέχεται τον θάνατο εκατομμυρίων παιδιών στον τρίτο κόσμο και τις χιλιάδες εκτρώσεις εμβρύων που λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο στην πατρίδα του.

Το Περιβάλλον στον Ορθόδοξο Λόγο και στην Ορθόδοξη Παράδοση

Στο ερώτημα “γιατί άραγε φθάσαμε ως εδώ;” απαντά ο προφήτης της Παλαιάς Διαθήκης: “... από κακίας των κατοικούντων εν αυτή ηφανίσθησαν κτήνη και πετεινά ... αφανισμώ ηφανίσθη πάσα η γη” (Ιερεμία, 12:4). Μετά την πτώση και την έξοδό του από τον Παράδεισο, ο άνθρωπος βρέθηκε μέσα σ' ένα φυσικό περιβάλλον, εχθρικό, στο οποίο αγωνίζεται και αντιπαλεύει για να επιβιώσει. Αν και η διανοητική του υπεροχή τον έκανε να είναι “κύριος και κάτοχος της φύσης”, όμως η μεταπτωτική δημιουργικότητά του κυριαρχήθηκε από ιδιοτέλεια και φόβο και λησμόνησε το “εργάζεσθαι και φυλάσσειν” (Γένεση, 2:15). Ο μεταπτωτικός άνθρωπος αλλοτριώθηκε και η αλλοτρίωση αυτή δεν είχε σαν αποτέλεσμα την απομάκρυνσή του από τον Θεό-Δημιουργό αλλά και την αποξένωσή του από τη φύση-δημιουργία.

Σύμφωνα με τον Ιωάννη, Μητροπολίτη Περγάμου, η οικολογική κρίση συνδέεται με την ηθική κρίση του κόσμου αλλά κυρίως και προπάντων με την αλλοίωση της ταυτότητας του ανθρώπου. Γι' αυτό, η Εκκλησία και συγκεκριμένα η Ορθόδοξη Εκκλησία με τον Λόγο της που είναι Λόγος Θεού-Ζώντος και

την ευλογημένη Παράδοσή της μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην απάλειψη της αλλοτρίωσης του μεταπτωτικού ανθρώπου και στην ανάκτηση της αρχέγονης εικόνας. Η Εκκλησία, που είναι θεανθρώπινος οργανισμός με κεφαλή τον Ιησού Χριστό, διαθέτει τη δύναμη και όλα τα μέσα για να συμφιλιώσει τον άνθρωπο με τον Θεό και τη φύση.

Η Ενσάρκωση του Θεού-Λόγου, η παρουσία Του πάνω στη γη, η Σταύρωση και η εκ νεκρών Ανάστασή Του, αλλά και η Ανάληψη του Θεανθρώπου, δείχνουν την Αγάπη του Θεού για το πλάσμα Του, αλλά και τη θέση του ανθρωπίνου σώματος και γενικότερα της φύσης με την οποία αυτό είναι άρρηκτα συνυφασμένο. Ο Κύριος μας Ιησούς Χριστός με τη γέννησή του ευλόγησε τη γη, με τη Βάπτισή του τα νερά, με το κήρυγμα και τα θαύματά του τον άνθρωπο και όλη τη φύση. Με τη Σταύρωση και την Ανάστασή Του έλυσε την κατάρα του θανάτου και έδωσε τη δυνατότητα στους ανθρώπους να γίνουν πάλι δεδοξασμένα παιδιά του Θεού. Σύμφωνα με τον Απόστολο Παύλο στην προς Ρωμαίους επιστολή του (8: 18-23) αυτός ο δεδοξασμένος άνθρωπος θα συμπαρασύρει μαζί του στη δόξα και την κτήση, την οποία με την πτώση του οδήγησε κάποτε στη φθορά.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία μας με τη συνεργία του Αγ. Πνεύματος συνεχίζει στους αιώνες το λυτρωτικό έργο του Ιδρυτή της, όπως το παρέλαβε από τους Αγ. Αποστόλους και θεόπνευστους Πατέρες της. Η Εκκλησία δεν απορρίπτει το φυσικό/υλικό κόσμο, αλλά όπως και τον άνθρωπο τους αγιάζει με τη Χάρη του Αγ. Πνεύματος. Έτσι το ζυμωμένο ψωμί και το κρασί καθαγιαζονται και μετουσιώνονται σε “Σώμα και Αίμα Χριστού”, το λάδι μετατρέπεται σε ιαματικό “Ευχέλαιο” και το νερό της κολυμβήθρας σε καθαρτήριο αμαρτημάτων. Αλλά και το ευχολόγιο της εκκλησίας μας είναι γεμάτο από ευχές υπέρ “ευκρασίας αέρων”, “όμβρων ειρηνικών”, “καρπών ευφορίας” καθώς και ευχές υπέρ θεραπείας ζώων από διάφορες νόσους. Επίσης, στον ιδιοτελή και υπερκαταναλωτικό τρόπο ζωής η Εκκλησία έχει να αντιπαραθέσει τον Ασκητισμό, ο οποίος καθαρίζει το σώμα και το πνεύμα από αντικοινωνικές συμπεριφορές και αντιλήψεις και τον φέρνει έτσι πιο κοντά στο Θεό, τους συνανθρώπους του και το φυσικό του περιβάλλον.

Ο αγιασμός και η σωτηρία του ανθρώπου και μαζί του της φύσης, αποτελούν τη σημαντικότερη προσφορά της εκκλησίας στην αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης. Ο αγιασμός δίνει τη δυνατότητα επαναφοράς του ανθρώπου και της φύσης στην αρχέγονή τους μορφή όταν πρωτοπλάσθησαν όλα “καλά λίαν”. Ζωντανά παραδείγματα είναι οι Άγιοι της Εκκλησίας μας, οι οποίοι με τον βίο και τη πολιτεία τους μας δι-

αβειιώνουν ότι ο αγιασμός και η σωτηρία δεν είναι αφηρημένα λόγια αλλά διαχρονική πράξη στους κόλπους της Εκκλησίας.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στη συγκλονιστική ιστορία του Αγ. Γερασίμου του Ιορδανίτη και του λιονταριού (του Ιορδάνη, όπως το ονόμασε ο Άγιος). Είναι μία από τις πολλές ιστορίες Αγίων της ορθόδοξου εκκλησίας η οποία με πολύ απλό και παραστατικό τρόπο μας μιλά για τη σχέση του αγιασμένου ανθρώπου με την άγρια φύση, αναφορικά με ένα λιοντάρι.

Ο Αγ. Γεράσιμος ο Ιορδανίτης συνάντησε ένα λιοντάρι κοντά στην όχθη του Ιορδάνη, που πονούσε πολύ στο πόδι, επειδή είχε μπει μέσα του αγκίδα από καλάμι και εξαιτίας αυτού είχε πρηστεί. Ο Άγιος θεράπευσε το λιοντάρι και αυτό, από ευγνωμοσύνη, έμεινε κοντά του, σαν γνήσιος υποτακτικός. Το ονόμασαν μάλιστα Ιορδάνη. Οι πατέρες της μονής συνήθιζαν να δίνουν στο λιοντάρι το γαϊδούρι της μονής, για να το βόσκει γύρω από τον ποταμό. Μια μέρα λοιπόν, καθώς το γαϊδούρι έβοσκε, απομακρύνθηκε από το λιοντάρι και κάποιοι καμηλιέρηδες έμποροι, το πήραν μαζί τους. Το λιοντάρι τότε, έχοντας χάσει το γαϊδούρι (το οποίο είχε καθήκον να προσέχει στη βοσκή), γύρισε στον Αγ. Γεράσιμο πολύ στενοχωρημένο. Ο γέροντας νόμισε ότι το λιοντάρι έφαγε το γαϊδούρι και γι' αυτό το τιμώρησε προστάζοντάς το να μεταφέρει αυτό το

νερό στο μοναστήρι. Μετά από λίγο καιρό, επέστρεψε στους Αγ. Τόπους ο καμηλιέρης που είχε κλέψει το γαϊδούρι και έτυχε να συναντήσει το λιοντάρι. Το λιοντάρι αναγνωρίζοντας το γαϊδούρι, έτριξε τα δόντια στον καμηλιέρη, εκείνος φοβήθηκε, άφησε το καρβάνι και έτρεξε να σωθεί. Το λιοντάρι πήρε τότε το γαϊδούρι και το επέστρεψε στο μοναστήρι. Όταν απεδήμησε προς Κύριο ο Αγ. Γεράσιμος το λιοντάρι έλειπε από το μοναστήρι. Όταν το λιοντάρι επέστρεψε, τον αναζητούσε, δεν τον έβρισκε και ανήσυχος έδειχνε τα δόντια του. Τότε ένας μοναχός το πήρε στον τάφο του Αγίου και του έδειξε πού ήταν ο Άγιος. Εκείνο, όταν κατάλαβε τι είχε συμβεί, από τη λύπη του έμεινε εκεί νηστικό πάνω στον τάφο μέχρι που πέθανε!

Ο Άγιος είναι ο άνθρωπος που με την αγιαστική και σωτηριώδη δύναμη των μυστήριων της Εκκλησίας ξεπερνά τη μεταπτωτική κατάσταση και ανακτά την αρχέγονη ομορφιά των πρωτοπλάστων. Δεν φοβάται την άγρια φύση γιατί την αγαπά και η άγρια φύση του το αναγνωρίζει και δέχεται να υποταχθεί σ' αυτόν. Ο Άγιος εντάσσει το λιοντάρι στη συνοδεία του και αυτό προσφέρει όπως όλοι τις υπηρεσίες του (έχει το δικό του διακόνημα) προς δόξαν Θεού. Όταν κάτι δεν πάει καλά τιμωρείται όπως όλοι οι αδελφοί, δεν θανατώνεται παραδειγματικά επειδή είναι ζώο. Αν και άγριο από τη φύση του δεν έκανε κακό στο γαϊ-

δούρι της μονής και όμως δέχεται το επιτίμιο και συνεχίζει την υποταγή του στον ηγούμενο.

Όταν ο Άγιος εκδημεί, το λιοντάρι λυπάται μέχρι θανάτου, επειδή δεν έχει πλέον νόημα η ζωή του. Και αυτή ακριβώς είναι η απάντηση της Ορθόδοξης Εκκλησίας στους ακτιβιστές φυσιολάτρες που τοποθετούν τη φύση πάνω από τον άνθρωπο και πιστεύουν ότι αυτή μπορεί να συνεχίζει και να έχει νόημα η ύπαρξή της χωρίς τον άνθρωπο. Η Εκκλησία μας κηρύσσει, “του Κυρίου η γη και το πλήρωμα αυτής και πάντες οι κατοικούντες εν αυτή” και γι’ αυτό στο θείο δράμα της Σταύρωσης συμμετέχει ολόκληρη η δημιουργία: “Σταυρωθέντος σου Χριστέ πάσα η κτίσις βλέπουσα έτρεμε. ...”, όπως και στη χαρά της Ανάστασης: “Γη δε αγαλλιόσθω, εορταζέτω δε κόσμος ορατός τε άπας και άορατος”.

Επίλογος

Η Εκκλησία έχει λόγο να εκφέρει σχετικά με τη σχέση ανθρώπου και υπόλοιπης Δημιουργίας, λόγο που οφείλει να παραθέτει στους πιστούς. Η Εκκλησία διδάσκει περιβαλλοντικό ήθος και δεν επιβάλλει οποιαδήποτε περιβαλλοντική ηθική. Ο οικολογικός λόγος της Εκκλησίας συνοπτικά μας διδάσκει ότι:

- Ο Κόσμος είναι δημιούργημα του Θεού, και η αγάπη μας και ο θαυμασμός προς τη φύση κατευθύνεται με λογικό τρόπο προς τον Δημιουργό και μόνο σε Αυτόν ανήκει “πάσα δόξα, τιμή και προσκύνησις”.
- Ο άνθρωπος δεν είναι κυρίαρχος της δημιουργίας αλλά ένας απλός επιστάτης, που με σύνεση και διάκριση επιλέγει τις πράξεις του έναντι των συνανθρώπων του και της φύσης.
- Η φύση πρέπει να προστατεύεται και να διασώζεται σαν ένα πολύτιμο δώρο του Θεού για όλους τους ανθρώπους, που έζησαν, ζουν και θα ζήσουν στον πλανήτη γη.
- Η άσκησις και η εγκράτεια μας οδηγούν προς μια αρμονική ισορροπία με τη φύση, τα αποθέματά της και τα έμβια όντα της.

Βιβλιογραφία

1. Σεβ. Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ιωάννη, “Ο άνθρωπος και το περιβάλλον: Ορθόδοξη θεολογική προσέγγιση”, Πρακτικά του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου «Επιστήμες, Τεχνολογίες αιχμής και Ορθοδοξία», 4-8 Οκτωβρίου 2002.
2. Σεβ. Μητροπολίτη Μόρφου κ. Νεοφύτου, “Ο ρόλος της Ορθοδοξίας και η συμβολή της Εκκλησίας στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς”, Εισήγηση στο Συνέδριο «Περιβάλλον, πολιτισμός και Ορθοδοξία», 22 Ιανουαρίου 2005.
3. Γιάννη Ζαμπέλη, “Το περιβάλλον στον κατηχητικό λόγο της Εκκλησίας”, <http://clubs.pathfinder.gr/perivallontiki/>